

EUROOPA KOHTU OTSUS
14. detsember 1982*

[...]

1. Riigi kohustuste rikkumise hagi – Euroopa Kohtu otsus liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta – Toimed – Rikkuva liikmesriigi ametiasutuste kohustused – Kohustus tagada Euroopa Kohtu otsuse täitmine – Ulatus

(EMÜ asutamislepingu artiklid 169 ja 171)

2. Riigi kohustuste rikkumise hagi – Euroopa Kohtu otsus liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta – Toimed – Rikkuva liikmesriigi kohtute kohustused – Kohustus teha kohtuotsuse põhjal vajalikud järeldused – Otsese toimega ühenduse eeskirja mittetäitmine – Üksikisikute õigused – Nende õiguskaitse allikas

(EMÜ asutamislepingu artiklid 169 ja 171)

[...]

Liidetud kohtuasjades 314–316/81 ja 83/82,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Tribunal de Grande Instance de Paris' (Pariisi piirkonnakohtu) esitatud taotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus pooleli olevates vaidlustes järgmiste poolte vahel:

(1) **Procureur de la Republique** (riigiprokurör)

ja (esimeses kolmes kohtuasjade rühmas)

(2) **Comité National de Défense contre l'Alcoolisme** (alkoholismivastase kampaania riiklik komitee), üldsuse huvides tegutsevaks nimetatud ühing, mille registreeritud asukoht on Pariisis, tsiviilhageja,

ja

Alex Waterkeyn, Jean Giraudy, Jacques Dauphin, Henri Renouard-Lariviere, Claude Douce, Henri Lejeune, Marc Poulbot, Maurice Brebart, Dominique Ferry, Michel Houssin, Daniel Filipacchi, Marie-Denise Servan-Schreiber, neiu põlvnenimi Bresard, ja tsiviilõiguslikku vastutust kandvad äriühingud (kohtuasi 314/81),

Jean Cayard, Andre Gayot, Marcel Minckes, Paul Pictet, Olivier Chevrillon, Daniel Filipacchi ja tsiviilõiguslikku vastutust kandvad äriühingud (kohtuasi 315/81),

Rodolphe Joël, Pierre de Robinet de Plas ja tsiviilõiguslikku vastutust kandvad äriühingud (kohtuasi 316/81),

* Kohtumenetluse keel – prantsuse.

Jean Cayard, Jean-Claude Decaux, Jacques Zadok, Jacques Foby, Rene Martaud, Marcel Minckes, André Boussemart, Maurice Brébart ja tsiviilõiguslikku vastutust kandvad äriühingud (kohtuasi 83/82),

eelotsust Prantsuse riikliku õiguskorra toime kohta ja täpsemalt koodeksi Code des débits de boissons et des mesures contre l'alcoolisme artiklite L 1, L 18 ja L 21 kohta, EMÜ asutamislepingu artikli 30 kohta ja alkoholsete jookide reklaamimist käsitleva 10. juuli 1980. aasta Euroopa Kohtu otsuse kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president J. Mertens de Wilmars, kodade esimehed P. Pescatore ja A. O'Keefe, kohtunikud G. Bosco, T. Koopmans, O. Due ja Y. Galmot,

kohtujurist: S. Rozès,

kohtusekretär: kohtusekretäri abi J. A. Pompe,

on teinud järgmise

otsuse

1. 30. jaanuari 1981. aasta kahe otsusega ja 12. veebruari 1981. aasta otsusega, mis saabusid Euroopa Kohtusse 18. detsembril 1981, ja 6. jaanuari 1982. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 8. märtsil 1982, esitas Tribunal de Grande Instance de Paris (Pariisi piirkonnakohus) EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse EMÜ asutamislepingu artikli 171 tõlgendamise kohta, et lähtuda järeldustest, mis tuleb teha 10. juuli 1980. aasta kohtuotsuse alusel (kohtuasi 152/78: komisjon v. Prantsuse Vabariik, EKL 1980, lk 2299), millega Euroopa Kohus teatas, et „kohaldades alkoholsete jookide reklaamimise suhtes diskrimineerivaid eeskirju ja rakendades sellega ühendusesisese kaubandusvabaduse takistusi, on Prantsuse Vabariik rikkunud EMÜ asutamislepingu artiklist 30 tulenevaid kohustusi”. [mitteametlik tõlge]

2. Riikliku kohtu esitatud eelotsuse küsimus, mis on kõigis neljas kohtuasjas samasugune, kerkis esile eri ettevõtjate (alkoholsete jookide valmistajate ja importijate, reklaamiagentide ja kirjastajate) vastutavate ametnike vastu algatatud kohtumenetlusel, kus käsitleti koodeksi Code des débits de boissons et des mesures contre l'alcoolisme (edaspidi „kodeks”) sätete rikkumist tulenevalt mitmesuguste alkoholsete jookide, nimelt Prantsusmaal valmistatud aperitiivi (kohtuasi 314/82), kahe Portugalist imporditud portveini margi (kohtuasjad 315 ja 316/81) ja Ühendkuningriigist imporditud viski margi (kohtuasi 83/82) edendamiseks korraldatud reklaamikampaaniatest.

3. Riiklikus kohtus süüdistatavate esitatud väidete kohaselt teatati 10. juuli 1980. aasta kohtuotsuses, et koodeksi sätted, mida nad olid väidetavalt rikkunud, on vastuolus ühenduse õigusega ja seepärast tuleks nende vastu algatatud menetlustest loobuda.

4. Võttes arvesse, et käesoleva juhtumi korral oli vaja määrata, kas vastavalt nimetatud kohtuotsusele muutuvad ühenduse õiguse alusel koodeksi artiklid L 1, L 17, L 18 ja L 21 otseselt ja viivitamata kohaldamatuks, palus riiklik kohus Euroopa Kohtul selgitada 10. juuli 1980. aasta kohtuotsuse toimet asutamislepingu artikli 171 sätete suhtes.

5. Kohtumenetluse ajal arendasid süüdistatavad oma seisukohta edasi selliselt, et 10. juuli 1980. aasta kohtuotsusel oli „üldine toime”, kuna Euroopa Kohus oli tauninud koodeksis sätestatud Prantsuse õigusnorme alkoholsete jookide reklaamimise kohta tervikuna. Nad väitsid, et seepärast ei olnud vaja kõnealuseid tooteid päritolu alusel eristada. Eriti aga ei olnud lubatud käsitleda kodumaiseid tooteid teistest liikmesriikidest imporditud toodetest erineval viisil esimese kahjuks. Süüdistatavad rõhutasid, et sellist „üldist toimet” tunnistati Prantsusmaal kohtuotsustes, mille olid teinud mitmed esimese astme kohtud ja apellatsioonikohtud.

6. Selle seisukoha vaidlustas riikliku kohtu menetluse tsiviilhageja Comité National de Défense contre l’Alcoolisme ja komisjon ning Prantsuse valitsus. Nende väidete kohaselt leidis Euroopa Kohus, et Prantsuse õigusnormid on vastuolus asutamislepingu artikliga 30 vaid sellisel määral, kuivõrd teistest liikmesriikidest pärinevate alkoholsete toodete turustamise suhtes kohaldatakse *de facto* või *de jure* rangemaid sätteid kui need, mida kohaldatakse konkureerivate kodumaiste toodete suhtes. Portugalist imporditud toodete kohta märgivad komisjon ja Prantsuse valitsus, et EMÜ asutamislepingu artikliga 30 reguleeritakse vaid ühendusesisest kaubandust ja nendele toodetele kohaldatav süsteem kuulub 22. juulil 1972. aastal nimetatud riigiga sõlmitud vabakaubanduslepingu (EÜT L 301, lk 164) kohaldamisalasse, ilma et see piiraks selle toime kohaldamist, mida vabakaubandusleping asjale avaldada võib.

7. 10. juuli 1980. aasta kohtuotsusest tulenenud kahtlusi silmas pidades on vaja enne riikliku kohtu esitatud küsimusele vastamist meenutada nimetatud kohtuotsuse ulatust.

10. juuli 1980. aasta kohtuotsuse ulatus

8. Komisjoni hagiavaldusega, mille tulemuseks oli 10. juuli 1980. aasta kohtuotsus, taotleti kinnitust selle kohta, et Prantsuse Vabariik oli rikkunud EMÜ asutamislepingu artiklist 30 tulenevaid kohustusi, reguleerides alkoholsete jookide reklaamimist teistest liikmesriikidest pärinevate toodete suhtes diskrimineerival viisil. Komisjon väitis, et koodeksis sätestatud eeskirjad olid üles ehitatud selliselt, et teatavate imporditud alkoholsete toodete reklaamimine oli keelatud või nende reklaamimisele kohaldati piiranguid, samal ajal kui kodumaiste toodete edendamiseks tehtud reklaamid olid ilma piiranguteta või vähem piiratud.

9. Euroopa Kohus leidis oma otsuses, et koodeksis sätestatud eeskirjad alkoholsete jookide reklaamimise kohta on vastuolus EMÜ asutamislepingu artikliga 30, kuna need kujutavad endast kaudset piirangut teistest liikmesriikidest pärinevate alkoholsete toodete importimise suhtes sellises ulatuses, kuivõrd nende toodete turustamisele

kohaldatakse õiguslikult või faktiliselt rangemaid sätteid kui kodumaiste või konkureerivate toodete turustamisele.

10. Selles osas rõhutas Euroopa Kohus eelkõige seda, et kuna Prantsuse magusad naturaalveinid kuuluvad veinile kohaldatava maksukorra alla, saab neid reklaamida piiramatult, samal ajal kui imporditud magusate veinide ja liköörveinide suhtes kohaldatakse piiratud reklaamimise süsteemi. Samamoodi on sel ajal, kui kodumaisele toodangule omast destilleeritud alkoholi, näiteks veinide, siidri või puuviljade destilleerimise teel saadavat rummi ja alkoholi saab reklaamida täiesti piiramatult, reklaam keelatud samalaadsete peamiselt imporditud toodete, eriti teraviljapiiritusjookide, näiteks viski ja geneveri puhul.

11. Vastupidi süüdistatava esitatud väitele mõjutab 10. juuli 1980. aasta kohtuotsus üksnes teistest liikmesriikidest imporditud toodete käsitlemist ja Prantsuse õigusnormid kuulutati artikliga 30 vastuolus olevaks vaid sellises ulatuses, kuivõrd nendega seadustatakse eeskirju, mis on imporditud toodete suhtes vähem soodsad kui kodumaiste toodete suhtes, mida võib pidada omavahel konkureerivateks.

12. Sellest tuleneb esiteks, et kohustuste rikkumine Euroopa Kohtu otsuse kohaselt ei ole seotud kodumaistele toodetele kohaldatavate eeskirjadega, ja teiseks, et Euroopa Kohtult ei soovitud käsitlemist kolmandatest riikidest imporditud toodetele kohaldavate eeskirjade kohta. Seega on ainus järeldus, mis tuleb kohtuotsuse alusel teha ja mille kohta eelotsuse küsimus esitati, see, et reklaamimise osas peab Prantsuse Vabariik käsitlema teistest liikmesriikidest pärinevaid alkohoolseid tooteid samamoodi kui konkureerivaid kodumaised tooteid ja sellest tulenevalt peab riik muutma koodeksi artiklis L 1 sätestatud liigitust sellisel määral, kuivõrd selle liigituse toimel on teatavad teistest liikmesriikidest imporditud tooted faktiliselt või õiguslikult ebasoodsas olukorras.

10. juuli 1980. aasta kohtuotsuse toime

13. Artiklis 171 on sätestatud, et „kui Euroopa Kohus leiab, et liikmesriik ei ole täitnud käesolevast lepingust tulenevat kohustust, siis nõutakse sellelt riigilt Euroopa Kohtu otsuse täitmiseks vajalike meetmete võtmist”.

14. Kõik asjaomaste liikmesriikide asutused peavad kooskõlas selle sättega tagama oma vastavate volitustega hõlmatud valdkondades Euroopa Kohtu otsuste täitmise. Kui kohtuotsuses kuulatakse, et liikmesriigi teatavad õigusnormid on asutamislepinguga vastuolus, kohustuvad seadusandliku võimuga ametiasutused muutma neid õigusnorme selliselt, et need vastaks ühenduse õiguse nõuetele. Asjaomase liikmesriigi kohtud kohustuvad omalt poolt tagama, et oma kohustuste täitmisel täidetakse Euroopa Kohtu otsust.

15. Siiski tuleb selles osas rõhutada, et artiklite 169 ja 171 alusel tehtud kohtuotsuste eesmärk on eelkõige liikmesriikide kohustuste kehtestamine kohustuste rikkumise korral. Üksikisikute õigused tulenevad ühenduse õiguse tegelikest normidest, millel on

liikmesriikide riiklikule õiguskorrale otsene toime nagu asutamislepingu artikli 30 korral, millega keelatakse koguselised piirangud ja kõik samaväärse toimega meetmed. Kui Euroopa Kohus on leidnud, et liikmesriik on sellisest sättest tulenevaid kohustusi rikkunud, on Euroopa Kohtu otsuse alusel vastava õiguse saanud riikliku kohtu kohustus sellest hoolimata võtta vajaduse korral arvesse nimetatud kohtuotsuses kehtestatud õiguse elemente, et määrata selliste ühenduse õigusnormide ulatus, mida ta peab oma ülesande kohaselt kohaldama.

16. Seega on vastus esitatud küsimusele selline, et kui Euroopa Kohus leiab EMÜ asutamislepingu artiklite 169–171 alusel läbi viidud menetluses, et liikmesriigi õigusnormid ei ole kooskõlas kohustustega, mida ta asutamislepingu alusel täitma peab, peavad nimetatud riigi kohtud artikli 171 alusel tegema Euroopa Kohtu otsuse põhjal vajalikud järeldused. Siiski peab seda mõistma selliselt, et üksikisikute õigused ei tulene mitte sellest kohtuotsusest, vaid ühenduse õiguse tegelikest normidest, mis avaldavad otsest toimet riiklikule õiguskorrale.

Kohtukulud

17. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Prantsuse Vabariigi valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et käesolev menetlus on riiklikus kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates Tribunal de Grande Instance de Paris' 30. jaanuari 1981. aasta, 12. veebruari 1981. aasta, 30. jaanuari 1981. aasta ja 6. jaanuari 1982. aasta otsustega esitatud küsimusele, otsustab:

Kui Euroopa Kohus leiab EMÜ asutamislepingu artiklite 169–171 alusel läbi viidud menetluses, et liikmesriigi õigusnormid ei ole kooskõlas kohustustega, mida ta asutamislepingu alusel täitma peab, peavad nimetatud riigi kohtud artikli 171 alusel tegema Euroopa Kohtu otsuse põhjal vajalikud järeldused. Siiski peab seda mõistma selliselt, et üksikisikute õigused ei tulene mitte sellest kohtuotsusest, vaid ühenduse õiguse tegelikest normidest, mis avaldavad otsest toimet riiklikule õiguskorrale.

Mertens de Wilmars

Pescatore

O'Keefe

Bosco

Koopmans

Due

Galmot

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 14. detsembril 1982 Luxembourgis.

Kohtusekretär

P. Heim

President

J. Mertens de Wilmars